

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ที่พัฒนาขึ้น กับข้อมูลเชิงประจักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 81 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2,876 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 320 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น จำนวน 52 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบลิเคอร์ท

สมมติฐานการวิจัย คือ โมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และระยะที่ 2 ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติอ้างอิงโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และโปรแกรมลิสเรล (Lisrel for Windows)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย ตามลำดับ ต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

พบว่าได้องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 52 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การพัฒนาครู จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 15 ตัวบ่งชี้ การพัฒนานักเรียน จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ และการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ 12 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบหลัก ด้านการพัฒนาครู มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาครู จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.2 องค์ประกอบหลัก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 15 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.3 องค์ประกอบหลัก ด้านการพัฒนานักเรียนมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลักด้านการพัฒนานักเรียน จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

1.4 องค์ประกอบหลัก ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย เมื่อพิจารณาภาพรวมองค์ประกอบหลัก ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ซึ่งมีจำนวน 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปตามขั้นตอนการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์การสร้างสเกลองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ซึ่งก่อนการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ พบว่า สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ในแต่ละโมเดลมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกค่า

สรุปได้ว่าโมเดลมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า โมเดลตามสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ที่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

2.2 การวิเคราะห์การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมี ค่าไค - สแควร์ (Chi - Square : χ^2) มีค่าเท่ากับ 33.46 ไม่มีนัยสำคัญ ค่า df เท่ากับ 34 เมื่อพิจารณาค่า χ^2 / df มีค่าเท่ากับ 0.49 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ต่ำกว่า 2 นอกจากนี้ ยังพบว่าค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 854.09 (Chi - square = 33.46 df = 34 P = 0.49 GFI = 0.99 AGFI = 0.98 RMSEA = 0.000 CN = 854.09) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ พบว่ามีค่าตั้งแต่ 0.43 - 0.77 จึงสรุปว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่าตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตัวบ่งชี้ทุกตัว

มีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ คือค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 เพื่อคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดล ความสัมพันธ์โครงสร้างแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบคือ การพัฒนาครู การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนานักเรียน และการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู รวมถึงผู้วิจัยได้ดำเนินการหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยได้ดำเนินการนำข้อมูลมาร่างตัวบ่งชี้สร้างแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ถึงผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยทุกตัวมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วผู้วิจัยทำแบบสอบถามถึงครูเพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามโดยภาพรวม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .98 จึงถือว่า ตัวบ่งชี้ใช้ได้ทุกตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) และ ประยูร เจริญสุข (2553) ที่พัฒนาตัวบ่งชี้ตามขั้นตอนดังกล่าวจนได้ตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับงานวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามขั้นตอนของ Nardo, et al. (2005); Blank (1993); Burstein, Oakes, and Guiton. (1992); Johnstone. (1981) อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, (2551) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และการนำเสนอรายงาน

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า โมเดลตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาครู 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การพัฒนานักเรียน 4) การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย ดังนั้น องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำทางวิชาการของครูทั้ง 4 องค์ประกอบหลักจึงประกอบด้วยตัวบ่งชี้รวมภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่าทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ได้เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการพัฒนาคู (DET) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.96 การพัฒนาหลักสูตร (COU) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.01 การพัฒนานักเรียน (STD) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.01 และการมีวิสัยทัศน์เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ (VIS) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.99 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนานักเรียนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนานักเรียนส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยการสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ McEwan (1998) สอดคล้องกับแนวคิดของ Bossert (1998) ที่ว่าโรงเรียนต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการกำหนดเป้าหมายทางการเรียนการสอน กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติของนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุตามมาตรฐานนั้น โดยการร่วมทำงานกับครูในการวางแผนในการใช้ และประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ให้มีผู้แทนจากนักเรียนและจากชุมชนด้วยเมื่อมีโอกาสเหมาะสม La Porte (2007) กล่าวว่า กำกับติดตามกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการจัดการ เพื่อให้มั่นใจว่า กิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ที่ออกมา และใช้ข้อค้นพบเหล่านี้เพื่อการปฏิบัติและการพัฒนาที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ Supovitz & Poglinco (2001) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในการปฏิรูปที่อาศัยเกณฑ์มาตรฐานเป็นหลักได้สรุปพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนว่าการตั้งความหวังไว้สูง เกี่ยวกับผลการปฏิบัติของนักเรียนว่า นักเรียนควรรู้อะไรและควรสามารถทำอะไรได้บ้างในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อทางการศึกษา เป็นการตั้งมาตรฐานใหม่สำหรับนักเรียนและครู การสร้างเครือข่ายวิชาการระหว่างโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกับ

โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง และการอภิปรายกันเป็นประจำระหว่างผู้เรียนกับครู เกี่ยวกับความก้าวหน้าของนักเรียน จะช่วยปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้น ในการปรับปรุงการปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องจัดการฝึกอบรมภายในโรงเรียนให้กับผู้บริหารโรงเรียนและครู มีการตั้งเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำปี และจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียน Mbatha (2004) การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและครูได้ดี U.S. Dept of Ed (2005) กำกับติดตามและจัดให้มีการสะท้อนผลกระบวนการสอนและการเรียน และทำงานกับนักเรียนในเรื่องทางวิชาการ ให้สะท้อนผลเฉพาะตัวต่อการสอนของครู ให้ผลสะท้อนเฉพาะตัวต่อการเรียนของนักเรียน Alig-Mielcarek & Hoy (2005) การรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ ถือเป็นการสร้างแรงจูงใจ และเป็นการให้ขวัญกำลังใจแก่ทั้งครูและนักเรียนด้วย

2.2 ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ 52 ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น จึงสามารถเป็นตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัว ที่พบว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factors Loading) เกิน 0.30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า เป็นตัวองค์ประกอบย่อยที่สามารถวัดองค์ประกอบหลักได้ เนื่องจากตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนน้อย โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในส่วนของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) (สุภมาส อังคุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ภิญโญ ภาณุวัฒน์, 2551) มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีข้ออภิปรายเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ตามลำดับในแต่ละองค์ประกอบ มีดังนี้

2.2.1 องค์ประกอบหลัก การพัฒนาครู ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factors Loading) เกิน 0.30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายผลดังนี้

2.2.2.1 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยการพัฒนาตนเอง
ผลการวิจัย พบ ว่าทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้

โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อยดังนี้ สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เพื่อการจัดการเรียนรู้ (0.65) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา (0.62) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (0.61) และสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กร และวิชาชีพ (0.59) ทั้งนี้เนื่องจาก ความศรัทธาในวิชาชีพถือเป็นจุดเริ่มต้นของความ ตระหนักต่อบทบาทหน้าที่ของครู ดังนั้น การเสริมสร้างความศรัทธาในวิชาชีพให้แก่ครู ย่อมนำไปสู่ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จใน การทำงานของครู สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการได้ และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Jazzar and Algozzine (2007) กล่าวว่า ในการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อเพิ่มความสำเร็จให้กับนักเรียนนั้น ต้องมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียน การสอน รูปแบบการเรียนการสอน และการฝึกอบรมที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน Hoy and Hoy (2006) ได้กล่าวสนับสนุนเพิ่มเติมว่า ครูเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การเรียนการสอน สิ่งสำคัญในการพัฒนาครูก็คือการตัดสินใจ ว่าครูมีความต้องการ พัฒนาในวิชาชีพ ครูจะต้องเป็นผู้วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สามารถวางแผนที่ชัดเจนเพื่อมุ่งสู่ เป้าหมายในอนาคตได้อย่างชัดเจน อีกทั้งวิเคราะห์และเรียนรู้สิ่งที่กระทำ ด้วยการเป็นผู้ที่ มองโลกในแง่ดี เรียนรู้อดีตจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น และเป็นผู้สร้าง แรงบันดาลใจให้คนอื่น และใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพทำงานให้สำเร็จ ตามเป้าหมายที่วางไว้ การพัฒนาตนเองเป็นงานหนัก การจะประสบความสำเร็จในการพัฒนา ตนเองได้ จำเป็นต้องมีคุณภาพส่วนตัวต่อไปนี้เป็นแรงผลักดัน การมีเป้าหมายและ ความหวัง ในการพัฒนาตนเอง จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนสามารถบรรลุ ได้ มีความหวังว่าจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้น การไม่มีเป้าหมายทำให้ขาดทิศทาง ในการพัฒนา และขาดความหวัง ทำให้ขาดทุกสิ่งทุกอย่าง การพัฒนาตนเองก็เกิดขึ้นไม่ได้ เพราะการพัฒนาที่ขาดความหวังจะนำไปสู่ความล้มเหลวตั้งแต่ต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว การพัฒนาตนเองจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อผู้พัฒนาตนเองมีความกล้า ตั้งใจมั่น เปิดตัวรับ สิ่งใหม่ ถ่อมตัวพอสมควรแก่เหตุ มีศรัทธา มีเป้าหมายและมีความหวัง สอดคล้องกับ ไพศาล ไกรสิทธิ์ (2542) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองคือการที่บุคคลพยายามที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม เหมาะสมกว่าเดิม ทำให้สามารถดำเนิน กิจกรรม แสดงพฤติกรรม เพื่อสนองความต้องการ แรงจูงใจหรือเป้าหมายที่ตนตั้งไว้หรือ การพัฒนาตนเองคือการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้น ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์

และสังคม เพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสันติสุขของตน

2.2.2.2 การเป็นผู้นำพัฒนาเพื่อนครู ผลการวิจัย พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อย ดังนี้ พัฒนาเพื่อนครูทั้งในโรงเรียนและโรงเรียนในเครือข่าย (0.68) เป็นผู้ให้บริการแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัยประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่างๆ (0.66) ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่เพื่อนครู (0.62) และการสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อนครูให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ (0.62) ทั้งนี้เนื่องจาก ครูผู้นำเป็นทั้งผู้ที่มีความเป็นเลิศด้านการสอน และเป็นผู้ที่เพื่อนครูให้การยอมรับและนับถือ ครูผู้นำการเรียนการสอนจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนครูให้เป็นผู้นำ เนื่องจากแสดงความเชี่ยวชาญระดับสูง ด้านการเรียนการสอน การให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับครูคนอื่น และมีไหวพริบในการใช้อิทธิพลของตน Snell and Swanson (2000) และ Liberman, Saxl and Miles (1988) ได้กล่าวถึงครูผู้นำที่มีประสบการณ์การใช้ภาวะผู้นำทำให้พวกเขาได้เกิดการเรียนรู้ และเกิดความเชี่ยวชาญในการใช้ทักษะการบริหารจัดการ การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การทำงานอย่างเป็นระบบ ที่สำคัญที่สุดครูผู้นำได้เรียนรู้สิ่งใหม่ด้านการเรียนการสอน ในขณะที่ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาให้กับเพื่อนครู ซึ่งเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอนของโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ให้เพื่อนร่วมงานได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนครู ตลอดจนทั้งมีความมุ่งมั่นและมีทักษะการบริหารจัดการงานต่างๆ ของโรงเรียน

2.2.2.3 การสนับสนุนการเป็นครูมืออาชีพ ผลการวิจัย พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อยดังนี้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (0.65) มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง (0.64) กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาวิชาชีพของครู (0.61) และจัดทำแบบประเมินครูและทำการประเมินเป็นระยะ (0.57) ทั้งนี้เนื่องจาก ในการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเพิ่มความสำเร็จให้กับนักเรียนนั้นต้องมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนการสอนและการฝึกอบรมที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ศูนย์กลางของการพัฒนาการเรียนการสอนสิ่งสำคัญในการพัฒนาครูก็คือการตัดสินใจว่าครูมีความต้องการพัฒนาในวิชาชีพ ความเป็นมืออาชีพของครูช่วย

ให้ครูปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ โดยให้มีการพัฒนาและสนับสนุนวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับมาตรฐาน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำทางวิชาการจึงต้องพัฒนาครูแกนนำ ให้มีความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพครูมากขึ้น จัดเวลาให้ครูได้อบรมพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และกำกับติดตามความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครูอยู่เสมอ การวิจัยสามารถช่วยครูในการพัฒนาวิชาชีพครูได้ ทำให้ครูรับรู้ตลวงเวลาและช่วยในการกำกับติดตามได้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น U.S.Dept of ED (2005) เป็นการสนับสนุนการพัฒนาและประเมินครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักการพัฒนาครู ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 12 ตัวบ่งชี้ สามารถจัดลำดับตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในการเป็นตัวบ่งชี้ จากมากไปหาน้อยได้ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาเพื่อนครูทั้งในโรงเรียนและเครือข่าย (b = 0.68)
2. เป็นผู้ให้บริการแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัยประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่างๆ (b = 0.66)
3. สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เพื่อการจัดการเรียนรู้ (b = 0.65)
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (b = 0.65)
5. มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง (b = 0.64)
6. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางาน (b = 0.62)
7. ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่เพื่อนครู (b = 0.62)
8. การสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อนครูให้สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ (b = 0.62)
9. เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (b = 0.61)
10. กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาวิชาชีพของครู (b = 0.61)
11. สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพ (b = 0.58)
12. จัดทำแบบประเมินครูและทำการประเมินเป็นระยะ (b = 0.57)

2.2.2 องค์ประกอบหลัก การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factors Loading) เกิน 0.30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายผลดังนี้

2.2.2.1 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยการจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อยดังนี้ พัฒนากลยุทธ์โดยมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่น (0.71) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (0.71) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (0.70) จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย ของนักเรียน(0.68) และตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (0.61) ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนักให้แก่บุคคล ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกัน บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา โดยการสำรวจสภาพปัจจุบันของ บุคลากร จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ รวมถึงการศึกษาดูงาน จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสาร 2) พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยศึกษาหลักสูตรและเอกสาร ประกอบหลักสูตร ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากร จัดอบรม สัมมนา รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 3) ดำเนินการแต่งตั้ง คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการตามระเบียบของ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และคณะกรรมการอื่นๆ ตามความจำเป็นซึ่งสถานศึกษาจะแต่งตั้ง คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ตามความจำเป็นโดยอ้างอิงระเบียบดังกล่าว 4) จัดทำระบบ สารสนเทศของสถานศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูล ด้านต่างๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่นแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่นและจัดทำข้อมูลต่างๆ ให้เป็นระบบ 5) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษา ความ ต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสนองนโยบาย กฎ ระเบียบต่างๆ และจัดทำเป็น แผนแม่บทการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด 6) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงาน องค์กรในชุมชน

ทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าว บ้ายนิเทศ แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูไปเยี่ยมประชาชน การพัฒนานักเรียน นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น การสอนเป็นสิ่งที่จำเป็นเบื้องต้นของสถานศึกษาอย่างน้อยที่สุด ครูจำเป็นต้องรับรู้ขอบข่ายของวิชาที่จะสอน จึงจำเป็นต้องนำพาผู้อื่นเพื่อให้รับรู้ถึงพันธกิจของสถานศึกษาและใส่ใจต่อการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับ ไตรนาถ ศรีจันทร์ (2548); กระทรวงศึกษาธิการ (2545); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ที่กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ 1) มีความตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) ศึกษาหลักสูตร การศึกษาและมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา 3) สร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางและท้องถิ่น 4) จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้มีความหลากหลาย 5) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและนำสารสนเทศมาใช้ในการสร้าง หลักสูตรสถานศึกษา

2.2.2.2 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยการใช้หลักสูตร

สถานศึกษา ผลการวิจัย พบ ว่าทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อย ดังนี้ เตรียม จัดหาเอกสาร หลักฐานเพื่อการ ประเมินพัฒนาการของนักเรียน (0.65) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยบูรณาการผ่าน การเล่นและประสบการณ์ตรง (0.64) ระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา (0.61) จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่าง หลากหลาย (0.58) และใช้แผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา (0.55) ทั้งนี้เนื่องจาก ครูต้องนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ได้อย่างถูกต้อง การนำหลักสูตร ไปใช้ตามแผนดำเนินการใช้หลักสูตรที่วางไว้ คือ การดำเนินงานในส่วนของ การสร้าง บรรยากาศการเรียนรู้ การจัดหา เลือกใช้ จัดทำ และพัฒนาสื่อ การจัดประสบการณ์ การประเมินพัฒนาการการวิจัยเพื่อพัฒนา ตลอดจนงานนิเทศ กำกับ ติดตาม รวมไปถึง การบริหารจัดการงบประมาณอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่าการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้ 1) วางแผนระดมทรัพยากรมาใช้ในการบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษา 2) ใช้แผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตร

การศึกษา และสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการระหว่างบุคคล 3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยบูรณาการผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง 4) ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างหลากหลาย

2.2.2.3 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยการนิเทศ กำกับ ติดตาม

ประเมินผล สรุปผล และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่าทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อย ดังนี้ สรุปและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา (0.67) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (0.64) จัดทำข้อมูลพัฒนาการของนักเรียนและนำมาไตร่ตรองเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนานักเรียน (0.63) จัดทำแผนงานและโครงการการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ (0.62) และรายงานผลการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ (0.62) ทั้งนี้เนื่องจาก ความสามารถของครูในการที่จะเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการนั้น ครูต้องเป็นผู้ที่สามารถรายงานผลการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน ความก้าวหน้าต่างๆ ที่เกิดจากการใช้หลักสูตร สามารถที่จะแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นได้ รวมถึงสามารถที่จะมีการนิเทศเพื่อให้เกิดพัฒนาด้วย

จากที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ สามารถจัดลำดับตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในการเป็นตัวบ่งชี้ จากมากไปหาน้อยได้ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาหลักสูตรโดยมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่น (b = 0.71)
2. จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและนำสารสนเทศมาใช้ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (b = 0.71)
3. มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (b = 0.70)
4. จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน (b = 0.68)
5. สรุปและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา (b = 0.67)
6. ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (b = 0.65)

7. เตรียมจัดหาเอกสารหลักฐาน เพื่อการประเมินพัฒนาการนักเรียน
($b = 0.65$)
8. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยบูรณาการผ่านการเล่นและ
ประสบการณ์ตรง ($b = 0.64$)
9. สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ($b = 0.64$)
10. จัดทำข้อมูลพัฒนาการของนักเรียนและนำมาไตร่ตรองเพื่อใช้ประโยชน์
ในการพัฒนานักเรียน ($b = 0.63$)
11. จัดทำแผนงานและโครงการกรณีศึกษากับ ติดตาม และประเมินผล
โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ($b = 0.62$)
12. รายงานผลการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้
ผู้เกี่ยวข้องทราบ ($b = 0.62$)
13. ดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
($b = 0.61$)
14. จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่าง
หลากหลาย ($b = 0.58$)
15. ใช้แผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา
($b = 0.55$)

2.2.3 องค์ประกอบหลัก การพัฒนานักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย 3
องค์ประกอบย่อย 13 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (Factors Loading) เกิน 0.30
และมีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายผล ดังนี้

2.2.3.1 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยการกำกับติดตามความก้าวหน้า
ของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้
โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อยดังนี้ ครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (0.68) สะท้อนผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ครูและ
ผู้ปกครองนักเรียนทราบ (0.67) รายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
ทุกภาคเรียน (0.64) และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเป้าหมายทางวิชาการ
ของโรงเรียนทุกภาคเรียน (0.43) ทั้งนี้เนื่องจาก การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน
ซึ่งสอดคล้องกับ McEwans (1998) กล่าวว่า ความใส่ใจของครูในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
โดยตรงกับความก้าวหน้าของนักเรียน โดยครูช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน และ

การรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกภาคเรียน มีความสำคัญ เป็นแนวปฏิบัติของโรงเรียน นั่นคือ ผู้บริหารสื่อสารและแสดงให้นักเรียน ครู และ ผู้ปกครองเห็นว่าอะไรสำคัญ และมีคุณค่าในโรงเรียน สอดคล้องกับ MacNell (2003) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนพัฒนาและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีกับนักเรียน ครู และ ผู้ปกครองนักเรียน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนให้เข้มแข็ง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงานและชุมชน ประสิทธิ์ เชี่ยวศรีและคณะ (2548) กำกับติดตาม และจัดให้มีการสะท้อนผลกระบวนการเรียนการสอน และทำงานกับนักเรียนในเรื่อง ทางวิชาการ ให้ผลสะท้อนเฉพาะตัวต่อการสอนของครู ให้ผลสะท้อนเฉพาะตัวต่อ การเรียนของนักเรียน และสอดคล้องกับ Alig-Mielcarek & Hoy (2005) การรายงานผล การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ ถือว่าเป็นการสร้างแรงจูงใจ และเป็นการให้ขวัญกำลังใจ แก่ทั้งครูและนักเรียน

2.2.3.2 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยการรักษามาตรฐานที่สูงของ นักเรียน ผลการวิจัยพบว่าทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อยดังนี้ จัดกิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้กับนักเรียน (0.62) ประสานงานดูแลการสอนของครูมากขึ้น (0.61) ให้นักเรียนทุกคนมีพื้นฐานวิชาคณิตศาสตร์และภาษา (0.57) ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียน (0.56) และทำให้นักเรียนทุกคนอ่านออกเขียนได้ (0.52) ทั้งนี้ เนื่องจาก การร่วมกันกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดความคาดหวังไว้สูงสำหรับการ เรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียน เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมให้นักเรียน บรรลุตามมาตรฐานทางวิชาการ Hallinger and Heck (1997) กล่าวถึงผลของภาวะผู้นำ ทางวิชาการ คือ การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน โดยกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของ ครูและนักเรียนไว้สูง และสอดคล้องกับ Wagner, Keagan, et.al. (2006) นอกจากการอ่าน แล้ว วิชาคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานของการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการมีวิจารณญาณ ที่ดี ดังนั้นครูจึงควรให้ความสำคัญต่อการอ่าน การเขียน และวิชาคณิตศาสตร์

2.2.3.3 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยการวิเคราะห์ข้อมูล ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนัก สูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อยดังนี้ ดำเนินการพัฒนา นักเรียนที่เรียนอ่อนให้มีทักษะการเรียนมากขึ้น (0.65) กำกับติดตามการสอนของครูอย่าง

สม่ำเสมอ (0.60) ปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนอย่างเหมาะสม (0.55) และติดตามประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่เสมอ (0.52) ทั้งนี้เนื่องจาก ครูวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอยู่เสมอ มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จำเป็นต้องใส่ใจต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ใช้แหล่งข้อมูลหลากหลายเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานและประเมินผลการเรียนรู้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่เป็นประจำ เมื่อครูกำกับติดตามและสะท้อนผลกระบวนการเรียนการสอน ทำให้มีการสะท้อนผลจากครูมากขึ้น และมีพฤติกรรมทางวิชาการที่ได้รับแจ้งจากการสะท้อน ครูกล้าเสี่ยงมากขึ้นและใส่ใจกับกระบวนการสอนมากขึ้น และครูใช้ดุลพินิจอย่างมีอาชีพ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติในห้องเรียน ครูยังแสดงให้เห็นผลกระทบทางบวกที่เป็นแรงจูงใจ ความเชื่อมั่น และความรู้สึกปลอดภัย Blasé (1999)

จากที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักการพัฒนาการเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 13 ตัวบ่งชี้ สามารถจัดลำดับตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในการเป็นตัวบ่งชี้ จากมากไปหาน้อยได้ ดังต่อไปนี้

1. ครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (b = 0.68)
2. สะท้อนผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ครูและผู้ปกครองนักเรียนทราบ (b = 0.67)
3. ดำเนินการพัฒนาให้นักเรียนที่เรียนอ่อนให้มีทักษะการเรียนมากขึ้น (b = 0.65)
4. รายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกภาคเรียน (b = 0.64)
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้กับนักเรียน (b = 0.62)
6. ประสานงานดูแลการสอนของครูมากขึ้น (b = 0.61)
7. กำกับติดตามการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ (b = 0.60)
8. ทำให้นักเรียนทุกคนมีพื้นฐานวิชาคณิตศาสตร์และภาษา (b = 0.57)
9. ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (b = 0.56)

10. ปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนอย่างเหมาะสม ($b = 0.55$)
11. ทำให้นักเรียนทุกคนอ่านออกเขียนได้ ($b = 0.52$)
12. ติดตามประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่เสมอ ($b = 0.52$)
13. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียนทุกภาคเรียน ($b = 0.43$)

2.2.4 องค์ประกอบหลัก การการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factors Loading) เกิน 0.30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายผล ดังนี้

2.2.4.1 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยการให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่าทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับ ค่าน้ำหนักมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูให้ความสำคัญแก่การสอนมากกว่างานด้านอื่น (0.75) ครูปกป้องเวลาเพื่อการเรียนของนักเรียน (0.73) และครูตั้งมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนไว้สูง (0.68) ทั้งนี้เนื่องจาก ครูสร้างเป้าหมายทางการสอนโดยใช้ข้อมูลเป็นตัวขับเคลื่อน โดยตั้งมาตรฐานที่สูงและสามารถบรรลุผลได้เพื่อให้นักเรียนทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ Alig – Mielcarek & Hoy (2005) โดยให้ถือว่าการเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเสมอ ภาวะผู้นำเป็นสมมติฐานของการบริหารจัดการกับวิสัยทัศน์ ทั้งนี้ผู้นำต้องปฏิบัติภารกิจอื่นๆ งานการเรียนการสอนก็ยังคงเป็นเรื่องที่ผู้นำต้องจัดเวลาให้ และสอดคล้องกับ U.S. Department of Education (2005) กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากแรงขับที่เป็นแนวความคิดที่ต้องการให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผลให้ความสำคัญสูงสุดต่อการเรียนรู้ให้เวลาในการประสานงานและดูแลการสอนมากขึ้น ให้เวลากับการเรียนรู้มากที่สุด

2.2.4.2 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยการร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของครูและนักเรียนไว้สูง (0.68) ครูร่วมกันสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ของนักเรียน (0.67) ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ

การเรียนรู้กับเพื่อนครู (0.59) ครูประเมินผลความก้าวหน้าตามวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ของนักเรียน (0.58) และครูระบุแผนการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (0.54) ทั้งนี้เนื่องจาก การร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้คือสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิจัยและนักการศึกษาหลายคน เช่น Hallinger and Heck (1997) กล่าวว่า ผลของภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ การร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ให้ชัดเจน เช่นเดียวกับที่ Krug (1992) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า จะต้องสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจแจ่มแจ้ง การจัดทำกรอบเป้าหมาย จุดประสงค์ และพันธกิจนั้น จะต้องไม่ประมาณการสูงเกินไป จุดประสงค์ที่ระบุชัดเจนต้องเป็นไปตามสภาพการณ์ในช่วงเวลาหรือช่วงวิกฤติด้วย ดังนั้น การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนนั้น ผู้นำทางวิชาการจึงต้องร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสร้างวิสัยทัศน์เป้าหมายของโรงเรียนด้วยกัน (MacNeill, Cavanagh, and Silcox, 2003; Weber, 1996) นักวิจัยของไทย เช่น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) มองเห็นปัญหาการจัดการศึกษาไทยให้เริ่มต้นในส่วนนี้ว่า การจัดการศึกษาจะมีคุณภาพ จำเป็นต้องเริ่มจากหน่วยเหนือหรือผู้ที่มีส่วนกำหนดทิศทางและนโยบายให้ทิศทางที่ชัดเจน มองไกลไปอนาคต รวมทั้งสามารถกำหนดนโยบาย กลไกการดำเนินการ และกลยุทธ์ในเชิงรุกได้ จึงจะผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินการในลำดับต่อไปถึงระดับปฏิบัติการ เกิดผลได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ผู้นำทางวิชาการต้องเน้นเป้าหมายและการผลิต การตั้งเป้าหมายเป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลในการเพิ่มแรงจูงใจและเพิ่มผลการปฏิบัติงาน ช่วยเพิ่มความสนใจที่จะให้ได้อะไร และเพิ่มการพัฒนากลยุทธ์ ผู้บริหารกับครูร่วมกัน กำหนดและสื่อสารเป้าหมายจะช่วยทำให้มีโครงสร้างองค์การที่จะนำโรงเรียนไปสู่เป้าหมาย สำคัญร่วมกัน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูในห้องเรียน ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมากขึ้น

2.2.4.3 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบการสร้างมาตรฐานทางวิชาการ พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.30 ทุกตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ (0.77) ครูกำหนดพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียน (0.73) ครูร่วมกันกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ของครู (0.70) และครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐาน

ทางวิชาการ (0.66) ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้นำทางวิชาการจะต้องทำการต่างๆ ให้เกิดผลดีต่อ นักเรียนและครู สร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานทาง วิชาการ และดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการนั้นขึ้น การร่วมกัน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดความคาดหวังไว้สูงสำหรับการเรียนรู้และพฤติกรรม ของนักเรียน เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุตามมาตรฐาน ทางวิชาการ Hallinger and Heck (1997) กล่าวถึงผลของภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน โดยกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของครูและนักเรียน ไว้สูงการดำเนินการเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้น โรงเรียนเน้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการกำหนดเป้าหมายทางการเรียนการสอน กำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติของนักเรียน สร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ ดำเนินตามเกณฑ์มาตรฐาน ทางวิชาการ และดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ McEwan (1998) กล่าวว่า การดำเนินการดังกล่าวนี้ จะต้องทำอย่าง ต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมมาตรฐานทางวิชาการให้เข้มแข็ง ร่วมมือกับครูสร้างเป้าหมาย ทางวิชาการ โดยใช้ข้อมูลเป็นตัวขับเคลื่อน โดยการตั้งมาตรฐานที่สูงและสามารถบรรลุผล ได้เพื่อให้นักเรียนทุกคน และสอดคล้องกับ Alig – Mielcarek & Hoy (2005) กล่าวว่า การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย และมาตรฐานที่กำหนด มีความจำเป็น ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกส่วน

จากที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการ เรียนรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 12 ตัวบ่งชี้ สามารถจัดลำดับตัวบ่งชี้ที่มีความ เหมาะสมในการเป็นตัวบ่งชี้ จากมากไปหาน้อยได้ ดังต่อไปนี้

1. ครูสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ (b = 0.77)
2. ครูให้ความสำคัญแก่การบริหารการเรียนการสอนมากกว่าการ บริหารงานด้านอื่น (b = 0.75)
3. ครูปกป้องเวลาเพื่อการเรียนของนักเรียน (b = 0.73)
4. ครูกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน (b = 0.73)
5. ครูร่วมกันกำหนดพฤติกรรมการสอนของครู (b = 0.70)
6. ครูตั้งมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนไว้สูง (b = 0.68)
7. ครูกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของครูและนักเรียนไว้สูง (b = 0.68)

8. ครูร่วมกันสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้ (b = 0.67)
9. ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตาม เกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ (b = 0.66)
10. ครูร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ (b = 0.59)
11. ครูประเมินผลความก้าวหน้าตามวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้ (b = 0.58)
12. ครูระบุนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (b = 0.54)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวม โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่า เป็นวิธีการที่สามารถพัฒนา ตัวบ่งชี้รวมได้ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดตัวบ่งชี้หรือกำหนดนโยบาย สามารถนำวิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามวิธีการนี้ไปใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องอื่นๆ ต่อไป

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 52 ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงถึงภาวะ ผู้นำทางวิชาการของครูได้ ดังนี้

1.2.1 การพัฒนาครู ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การพัฒนา ตนเอง 2) การเป็นผู้นำเพื่อพัฒนาเพื่อนครู 3) การให้สิ่งตอบแทนอย่างยุติธรรม 4) การสนับสนุนการเป็นครูมืออาชีพ

1.2.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับ ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การใช้หลักสูตรสถานศึกษา 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา

1.2.3 การพัฒนานักเรียน ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้

- 1) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน
- 2) การรักษามาตรฐานที่สูงของนักเรียน
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

1.2.4 การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การให้ความสำคัญที่สุดต่อการเรียนรู้ 2) การร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ 3) การสร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ

1.3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นกรอบในการตรวจสอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อประโยชน์ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ผู้วิจัยจึงเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรทำการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้โมเดลที่ได้รับการทดสอบจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทาง ซึ่งจะทำให้ได้โปรแกรมในการฝึกอบรมหรือพัฒนาครู

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นแนวทาง เช่น การพัฒนาในตัวบ่งชี้ที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อย รวมถึงการพัฒนาองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบน้อย เพื่อนำตัวบ่งชี้นี้ไปพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อให้ครูใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียนต่อไป

2.4 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ที่เหมาะสมกับบริบทนั้นๆ